నాటకాలు- నానా అవస్థలు

-- వంగూరి చిట్టెన్ రాజు, హ్యూస్టన్, టెక్సస్

నా చిన్నప్పుడు, అంటే కాకినాడలో ఇంజనీరింగు పూర్తి చేసి బొంబాయి ఐ.ఐ.టిలో చేరిన నాలుగైదు వారాలలో ఈ రోగం నాకు అంటుకుంది. అప్పటినుంచీ, ఇప్పటి వరకూ....అంటే బాల్చీ తన్నేసే వయసు వచ్చినా కూడా ఈ జాడ్యం వదలటం లేదు. ఇది వరలో నేను చాలా సార్లు ప్రవచించినట్టు తెలుగు నాటకం రాయడం, వేషాలు వెయ్యడం, మొదలైనవన్నీ సాహిత్యం లాగానే మామూలు దురదలు కావు... సరదా దురదలు....ఎంత గోకినా పోవు.

బొంబాయిలో నాకు పరిచయం అయిన మొదటి మిత్రులలో టీపీ కిషోర్ ఒకడు. నన్ను చూడగానే "నీ మొహం చూస్తే దొంగ వెధవలా ఉన్నావు.....ఏమన్నా డ్రామాలో వేషం వేస్తావా?" అని అడిగాడు.

చెప్పొద్దూ, నాకు ఒళ్ళు మండింది.... "వాట్ డు యు మీన్" అని తెలుగులో అడిగాను.

"ఏమీ లేదు, గురూ, అంత ఆవేశపడకు, ఏదో సరదాగా తెలుగు నాటకం వేద్దాం ఏమంటావ్" అన్నాడు. "అదా సంగతీ, నా మొహం దొంగ మొహం అని కనిపెట్టావుగా, నాకు ఎప్పటినుంచో ఒక కోరిక ఉంది....కాకినాడలో ఆ టాపిక్ మాట్లాడితే, నా కాళ్ళూ, వేళ్ళూ విరుగును.... కానీ ఈ బొంబాయిలో అలాటి ప్రోబ్లెం లేదు...మనందరం ఇల్లూ, అమ్మా, నాన్నలనించి పారిపోయివచ్చిన వాళ్ళమే కదా...ఇక్కడ ఎలాంటి పిచ్చి వేషాలు వేసినా పరవాలేదు" అన్నాను.

"గుడ్, అయితే, ఎలాటి పిచ్చి వేషం వేస్తావు?" అన్నాడు కిషోర్.

"అదేలే, ఎందుకో తెలియదుకానీ, వికట్టాట్టహాసం చేస్తూ పాతాళభైరవి లో రంగారావు, మరొక సినిమాలో రాజనాల, మరింకో సినిమాలో ఆర్నాగేస్వ్రరావు, లేదా ముక్కామల మొదలైన విలన్ పాత్రలో హారోయిన్ ని దూరం నుంచి ప్రేమించడం, మరీ ఎడ్వాన్సుడు నాటకం అయితే కాస్త అంటీ ముట్టనట్టుగా కావలించుకోవడం, ఇంకా హాలీవుడ్ టైపు అయితే గాఢంగా కావలించుకొనుటయే కాక, చిన్న సైజు ముద్దు కూడా... అఫ్ కోర్స్, ఆ డిపార్ట్‌మెంట్స్‌లో నాకు పెద్ద నాలెడ్జ్ లేదనుకో అంచేత కాస్త ఎక్కువ రిహార్సల్స్ కావాలేమో... అది కూడా రెండు, మూడు వికట్టాట్టాహాసాల తరవాతే సుమా... " అంటూండగా...

"ఆగాగు, అక్కడితో ఆగు"...అర్జంటుగా నా వాగ్ధాటిని ఆపేశాడు కిషోర్. "నేను డ్రామా రాస్తాను కానీ, నీ పాత్ర కేవలం వికటాట్టహాసం మటుకే ఉంటుంది. కావలింతలూ, తరవాతి సీనులూ బొత్తిగా ఉండవు.....ఎందుకనగా, మన కేంపస్ మొత్తం మీద వయసులో ఉన్న ఆడ పిల్లలు లేరు...మొత్తం బొంబాయి అంతా వెతికినా కనపడరు. మన నాటకంలో వేసే అందగత్తెలు అసలు కనపడరు.... ఒక వేళ కనపడినా, వాళ్ళు ఈ నాటకంలో అటువంటి పాత్ర వెయ్యడానికి ఇష్టపడినా, అలా కావలింతలూ, ముద్దులూ ఉన్న సదరు పాత్ర నేనే వేస్తాను కానీ నీ లాంటి దొంగ మొహం వాడికి ఎందుకిస్తానూ?" అని స్వర్గీయ కిషోర్ ఒక డ్రామా రాశాడు.

నా జన్మలో మొట్టమొదటి సారిగా స్టేజి ఎక్కి నాటకంలో వేషం వేసినది కిషోర్ రాసిన "వికటాట్టహాసం చేసే విలన్ పాత్రలోనే. ఆ రోజుల సినిమాలలో ప్రగాఢమైన రేప్ సీనులు, బెడ్ రూం లో మొదలు పెట్టి, అటు స్విట్జర్లాండ్ మీదుగా నయాగరా ఫాల్స్ దాకా సాగే మానభంగాల సీనులూ ఉండేవి కావు. మహా అయితే పూర్తిగా బట్టలు వేసుకున్న కావలింతల సీన్లూ, రెండు పక్షులు లేదా తుమ్మెద మరియు గులాబీ పుష్పమూ కిచకిచలాడుతుండే దృశ్యాలే ఉండేవి. వాటికే కొంతమంది వయసు మళ్ళిన "మోరల్ మెజారిటీ" బాపతు పెద్దలు గిజగిజలాడిపోయే వారు. .....బహుశా వాళ్ళకి ఆ ఛాన్సు లేదే అని కాబోలు.

అసలంటూ ఎక్కడో అక్కడ ఉంటే, గింటే, దేవుడు చేసిన మహా అన్యాయాలలో కిషోర్‌ని ఆ చిన్న వయసులోనే తగని వ్యసనాలని అంటగట్టి తనలో కలిపేసుకోడం. నేనింకా బతికి ఉండడం నాకు ఆశ్చర్యంగానూ, నాకున్న "గాఢ మిత్రులూ-గూఢ శత్రువులు" మొదలైనవారికి నిరాశగానూ ఉంది. కానీ పాపీ చిరాయువు అంటారు కదా పెద్దలు...బహుశా ఆ కేటగిరీలోకి వస్తానేమో.

ఏమైతేనేం, ఏ ముహుర్తాన బొంబాయిలో స్టేజి ఎక్కానో, ఇప్పటిదాకా ఇంకా ఆ స్టేజి దిగలేదు. పైగా, నేను అక్కినేని నాగేస్వ్రరావులా ఎంత బిగుసుకు పోయి నటించినా, ఆడియన్సుకి మటుకు అల్లు రామలింగయ్యలా లూజు, లూజుగానే కనపడి నవ్వుకుంటారు...

ఇన్నేళ్ళుగా నేను గమనించినది ఏమిటంటే, నాటకాలు వేసేవాళ్ళంటే అమెరికాలోనూ, ఆంధ్రాలోనూ అందరికీ లోకువే. ఎందుకూ పనికిరాని వాళ్ళు మాత్రమే నాటకాలాడతారని జనం అనుకుంటారు. కానీ, ఎప్పుడైతే ఈ నటులు సినిమాలలోకి వెళ్ళి, ఒకటో, రెండో సినిమాలలో

ఆ రోజులలో నకులుడు, సహదేవుడి పాత్రలు, ఈ రోజులలో హీరో వెనక అరమైలు దూరంలో నుంచున్నా, కిళ్ళీకొట్టు దగ్గర బీడీ తాగుతున్న సీనులో అరక్షణం సినిమాలో కనిపించగానే, సంఘ గౌరవం అఖండంగా పెరిగిపోతుంది. తానా వారు, ఆటా వారు వాళ్ళని ప్రత్యేకంగా ఆహ్వానించి డబ్బిచ్చి ఫొటోలు తీయించుకుంటారు.

అమెరికాలో నాటకాల వాళ్ళ విషయం ఏ ఊళ్ళో లో అయినా అంతంత మాత్రమే. ఉదాహరణకి మా ఊరే తీసుకోండి. ఎప్పుడైనా నాకో మరొకరికో తెలుగు నాటకం వేద్దామని సరదా దురద పుట్టిందనుకోండి. వెంఠనే నేను ఆంజనేయుడికి అంజనం వేసి అందులో మా ఊళ్ళో నటీ నటులు ఎవరున్నారా అని ఒక దుర్భిణీలో చూస్తాను. వీలైతే అందరికీ ఈ మైల్ పంపించి "నాటకంలో వేషం వేస్తారా" అని అడుగుతాను. అఫ్ కోర్స్, నా ఈ మెయిల్స్ చాలా మంది చూడకుండానే ఠకీమని జంక్ బాక్స్‌లోకి తోసేస్తారనుకోండి. అది వేరే విషయం. అప్పుడప్పుడు కొంతమంది చాలా ఇంట్రస్టుతో సమాధానం పంపిస్తారు. ఒకసారి ఒకావిడ "మా ఆయన్ని పబ్లిగ్గా స్టేజి మీద అడ్డమైన తిట్లూ తిట్టే రోల్, లేదా కొంచెం లెవెల్ పెంచి చెయ్యి కూడా చేసుకునే పాత్ర కానీ ఏమైనా ఉందా మీ నాటకంలో?" అని అడిగింది. ఎలాగో అలాగ నలుగురో, ఐదుగురో నటీ నటులని పోగేసిన తరవాత, "ఏం నాటకం వేద్దాం?" అన్న సమస్య వస్తుంది.

ఇదొక నిజమైన సమస్యే. ఎందుకంటే ఎప్పుడైనా ఇండియా వెళ్ళినప్పుడు ఏ బుక్ షాపులోకి అయినా వెళ్ళి "ఏమండీ, ఏమన్నా మంచి నాటకాల పుస్తకాలు ఉన్నాయా?" అని అడిగారనుకోండి. సాధారణంగా ఆ ప్రశ్న ఆ షాపు వాడికి అర్థం అవదు. ఒక సారి "నాటకాల పుస్తకమా, ఏమిటి సార్, జోకులేస్తున్నారా? మీరు గ్యారంటీగా ఎన్నారై అయి ఉంటారు. లేకపోతే ఈ రోజుల్లో తెలుగులో నాటకాలూ, నవలలూ ఎవరు రాస్తున్నారు సార్" అంటూ ఒక ముసలి షాపు ఓనరు లోపలికి వెళ్ళి దుమ్మూ, ధూళీతో ఘుమ ఘుమ లాడుతున్న ఒక పాతిక పుస్తకాలు పట్టుకొచ్చి ఇవి తీసుకోండి, డబ్బక్కర లేదు లెండి, పాపం, ఆ రచయితల ఆత్మ శాంతిస్తుంది ఇప్పటికైనా" అన్నాడు. అందులో ఒక పుస్తకం స్వయానా మా తాత గారు..అంటే మా మాతామహులు సుమారు 1910 లో రాసిన "విమలా ప్రభాకరము" అనే షేక్స్‌పియర్ నాటకానికి తెలుగు అనువాదం. నాకు తెలిసీ మా తాత గారే షేక్స్‌పియర్ నాటకాలలో కొన్నింటిని తెలుగులోకి అనువాదం చేసిన మొదటి రచయిత ..ట. ఆయన 1912లో పోయారు. అప్పటికి ఇంకా నేను పుట్టలేదని మీరు గ్రహించే ఉంటారు. మా అమ్మకే అప్పుడు నాలుగేళ్ళే కదా....

ఒక వేళ కొన్ని నాటకాల పుస్తకాలు దొరికినా, ఆ సబ్జెక్టు ఏమీ అమెరికాలో వేసేవి కావు. ఆ మాటకొస్తే, ఇండియాలో కూడా వెయ్యరు ఆ నాటకాల్ని. అందుకే, నటీ, నటులు దొరికాక, ఒడ్డూ, పొడుగూ, యాసా, నవ్వూ, ఏడుపూ మొదలైన పెర్సనాలిటీలని బట్టి, మా నాటకం మేమే రాసుకోవడం అలవాటయిపోయింది. ఒకసారి ఒక సుప్రసిద్ధ రచయిత, నటుడు...తనికెళ్ళ భరణి అని జ్ఞాపకం...." అమ్మ బాబోయ్, మీ అమెరికా తెలుగు ప్రేక్షకులని నవ్వించడం, మెప్పించడం మాకు చేత కాదు సార్....మా ఇండియా జోకులు, నాటకాలు అక్కడ పేలవు. మీరే ఏదైనా రాసి మా మొహాన్న పడెయ్యండి, మేము అవే వేస్తాం" అన్నాడు.

సరే, మూడు, నాలుగు నెలలు ఇంట్లో వాళ్ళందరిచేతా చివాట్లు తింటూ, మనం చెయ్యవల్సిన పనులన్నీ వాళ్ళ నెత్తిన రుద్దేసి....డ్రామా రిహార్సల్స్ మొదలుపెడతాం. అసలు సంగతి అందరికీ తెలిసినదే... అసలు స్టేజి మీద ఎలా ఏడిచి చచ్చినా, ఈ రిహార్సల్స్ మటుకు ఎప్పుడూ మహా సరదాగా ఉంటాయి. ఉదాహరణకి ఒక నాటకంలో ఒకావిడకి...పేరు చెప్పను లెండి...క్వీన్ విక్టోరియా అనుకుందాం.... ఆవిడకి ఎన్టీవోడిలా కొన్ని మాటలు, వత్తులు పలికేవి కావు...రెండు రిహార్సల్స్ తరవాత ఈ రహస్యం కనిపెట్టేసి, పాత్ర అంతా ఆవిడకి నోరు తిరిగే భాషలోనే తిరిగి రాయవలసి వచ్చింది.

ఇక అన్నింటికన్నా పెద్ద చికాకు బతిమాలడం కార్యక్రమం. అంటే ఈ తానా, ఆటా, మరియు అన్ని తెలుగు సంఘాల ఆర్గనైజర్లనీ ఈ నాటకం వేసే అవకాశం కోసం కాళ్ళా, వేళ్ళా పట్టుకుని బతిమాలడం. వాళ్ళ మొట్ట మొదటి ప్రశ్న..... "ఎంత సేపు? అనగా టైము ఎంత కావాలీ" అని నిలదీస్తారు...అక్కడికి మిగిలిన ప్రోగ్రామంతా హై క్లాసు కార్యక్రమాలతో నిండిపోయి మనకి టైము ఇవ్వడానికి ఏదో ఫేవరు చేస్తున్నట్టుగా. "అరగంట" అని చెప్పామనుకోండి. "అయ్య బాబోయి, అరగంటే, పావు గంటలో వెయ్యలేరా? అన్నాడు ఒక మహా ఆర్గనైజరు వీరుడు.

"అఫ్ కోర్స్, వెయ్యచ్చనుకోండి. మా ఏక్టర్లలో చాలా మంది వాళ్ళ డైలాగులు మరిచిపోతున్నారు. పైగా ఆఖర్న చెప్పాల్సిన క్లోజింగు డైలాగు ముందే చెప్తారనుకోండి కొంతమంది నటీ నటులు, ఇంకేముందీ, అరగంట బదులు ఐదు నిముషాలలోనే ఫినిష్ చేసేస్తాం" అన్నాను.

ఈ డైలాగు ఆయనకి అర్థం అవలేదనుకుంటాను. మొహం అదోలా పెట్టాడు.

"అదే సార్, ఓపెనింగ్ స్పీచ్ బదులు, అనుకోకుండా మీరు వందన సమర్పణ చేసి జనగణమణ పాడేశారనుకోండి.. అలాంటిదనమాట అని విశదీకరించాను. మొత్తానికి ఇండియా పద్ధతిలో ఆయన స్వయానా బావ మరిదికి ఒక చిన్న వేషం ఇచ్చి, లంచం ఇచ్చి, రికమండేషన్ చేయిండం వలన, మధ్యాహ్నం లంచ్ టైములో హాలులో అందరూ అప్పడాలూ, చికెనూ తినడానికి వెళ్ళిపోయే టైములో మా బృందానికి ఇరవై ఆరు నిముషాలు కేటాయించారు "అర నిముషం ఎక్కువైతే, మైకులు కట్ చేసేస్తాం" అని వార్నింగ్ ఇస్తూ. "సరే, సార్, అలాగే" అని వాగ్దానం చేసేసి, ఆఖరు క్షణంలో సదరు భావ మరిది పాత్ర కేన్సిల్ చేసి పారేసి, నా మాట నిలబెట్టుకున్నాను.

మరొక విశేషం ఏమిటంటే, అమెరికా ఎక్కడ నాటకం వేసినా, మా ఖర్చులన్నీ మేమే పెట్టుకుంటాం. అనగా, ప్రవేశ రుసుము, ప్రయాణం ఖర్చులు, కాస్ట్యూములు, ఒకటేమిటి అన్నీ కలిపి తానా, ఆటా సభలలో అయితే మనిషికి కనీసం వెయ్యి డాలర్ల పైగా ఖర్చు అవుతుంది. అదే వాళ్ళు ఇండియానించి ప్రత్యేకంగా తెప్పించిన సినిమా వారి నాటకానికి యాభై వేల డాలర్లకు పైగా భరిస్తారు. అమెరికా నాటకానికి మాత్రం స్టేండింగు మైకులు తప్ప చొక్కాకో, చీరకో తగిలించుకునే లేపెల్ మైకులు సాధారణంగా ఇవ్వరు. ఒక వేళ ఇచ్చినా, పిల్లల గోల, ఆడియన్స్ నిరంతరంగా చెప్పుకునే కబుర్లూ, కాకరకాయల మధ్య కేవలం మొదటి రెండు వరసలకి మాత్రమే మా డైలాగులు వినపడును. మిగిలిన వారికి పాత్రోచితమైన హావ, భావాలతో మా మొహాలు మాత్రమే కనపడుతూ, ఉంటే గింటే బాడీ లాంగ్వేజీ మాత్రమే కనపడి వినపడి అనేక అపార్థాలకి దారి తీస్తుంది. ఒకసారి నేను అతి కోపంగా హీరోయిన్ కేసి నడుస్తూ, చేతులు ముందుకు చాపే సీను అత్యంత సహజంగా నటిస్తుండగా, ఎక్కడో వెనకాలనుంచి వీడియో తీస్తున్న ఆవిడ భర్త గారు అది నేనేదో అతిగా ప్రేమ నటిస్తున్నాననుకుని వీడియో మానేసి స్టేజి మీదకి పరిగెట్టగా, రిహార్సల్స్‌లో లేదు కాబట్టి మేమంతా బిక్క చచ్చిపోయాం ఆ సీనులో ఎలా నటించాలో తెలియక.

ఈ సంగతులన్నీ రంగరించి చూడగా అమెరికాలో తెలుగు రంగస్థలానికి, నటీ నటులకి తగిన గౌరవం లేదని మాలో కొందరికి అనిపించి, దేశస్థాయిలో అటువంటి అవకాశం కనిపించాలని "అమెరికా తెలుగు నాటకోత్సవాలు" అనే పేరిట ఒక నూతన ప్రయోగం మొదలుపెట్టాం. జూన్ 9, 2007 నాడు మొట్ట మొదటి అమెరికా తెలుగు నాటకోత్సవం శాన్ ఏంటోనియో నగరంలో నిర్వహించాం. ముందు, ముందు కూడా, ప్రతీ సంవత్సరమూ అమెరికాలో ఇతర నగరాలలో ఇటువంటి నాటకోత్సవాలు నిర్వహించాలని భలే కుతూహలంగా ఉన్నాం. తెలుగు నాటకాభిమానులందరి ప్రోత్సాహమూ ఉంటే అదెంత పని అని అనుకుంటున్నాం. అవునంటారా? కాదంటారా?

****

కొంగ్రొత్త యుగాది

కాముని పున్నమ నాటి నుండి
కళ్ళల్లో ఉషస్సులు నింపిన ఉగాది!!
వెండి జిలుగుల సోయగంతో నిండిన వేపను
చూడగానే వేడుకగా తోచిన ఉగాది!!
మామిడి పూత నాటినుండి మదిలో
తీయని ఊహలు రేపిన ఊగాది!!
పల్లె పట్టణమనకుండా పంచాంగ
శ్రవణానికై పరుగులు పెట్టిన ఉగాది!!
నేడెంత వెదకినా చిరునామా కూడా
దొరకనంత చీకట్లలో కూరుకుపోయింది.
పచ్చడిలోని రుచులన్నీ పంచుకుంటూ
వరుసలలో తేనెలు గుమ్మరిస్తూ
జీవనోత్ప్రేరకాలైన మానవసంబంధాలు
కొనఊపిరితో కొట్టుకులాడే వేళ
కొంగ్రొత్త యుగాదేదో అడుగిడినట్లు తోస్తుంది.
తల్లి జోల పాటలకూ తండ్రి గోరుముద్దలకూ
దూరం చేస్తూ పాలబుగ్గల పసివాళ్ళను
పాఠాల పేరుతో హాస్టళ్ళకు అప్పగిస్తున్న యుగానికి ఆది.
అపరంజి బొమ్మల్లాంటి తమ ముద్దుల కూతుళ్ళ
మూడుముళ్ళ వేడుకకై కలలు కనే సంప్రదాయపు
పేరెంట్స్ కి లవ్‌మారేజ్ షాక్ ఇచ్చే యుగానికి ఆది.
అందలమెక్కించాలి అబ్బాయినని అప్పుచేసి
అమెరికా పంపి కళ్ళలో వత్తులు వేసుకుని
కాటికి కాళ్ళుచాచుకుని ఎదురు చూస్తూ
అనాథ శవాలుగా మారుతున్న యుగానికి ఆది.
ఈలాంటి ఉగాదులను అంతమొందిస్తూ
సర్వజనులకూ మోదము కలిగించాలని
సర్వధారీ! నీ కిదే మా ఆహ్వానము.

-- రమ మోకిరాల